- ANNULLAMENT TAZ-ZWIEG – ART 19 (1) (D) (F) TAL-KAP 255 -

IL-PRIM' AWLA TAL-QORTI CIVILI

IMHALLEF

ONOR. RAYMOND C. PACE LL.D.

Seduta ta' nhar il-Hamis, 27 ta' Gunju 2002

Kawza Numru: 34
Citazzjoni Numru: 630/01/RCP

Mariella Balzan

vs

Osman Murat Kiran

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti Osman Murat Kiran u Mariella nee' Balzan kienu kkontrattaw zwieg bejniethom fil-14 ta' Frar 1997,

liema zwieg hu registrat fic-certifikat bin-numru progressiv 118/97 Dok “A”.

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, u / jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha kif ser ikun ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza;

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat peress li kien inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew dritt ghall-att taz-zwieg, liema att taz-zwieg fil-fatt qatt ma sar bejn il-partijiet.

Illi ser jirrizulta simulazzjoni tal-kunsens tant li dan kompletament ivvizzjat u / jew sar bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg.

Illi ser jirrizulta li l-konvenut ma riedx li jkun hemm tfal rizultanti mir-relazzjoni taz-zwieg bejn il-partijiet.

Illi ghalhekk l-imsemmi zwieg huwa null u bla effett *ai termini* tal-artikoli rilevanti taht l-Att XXXVI tal-1975 li jirregola z-zwigijiet.

Illi l-partijiet huma legalment separati bis-sahha ta’ kuntratt pubbliku debitament iffirmat fit-13 ta’ Frar, 2001 Dok”B”.

Illi l-istess attrici talbet ghalhekk li l-konvenut jghid ghaliex din l-Onorabbli Qorti m'ghandhiex:

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat bejn il-kontendenti Osman Murat Kiran u Mariella nee' Balzan debitament ikkuntrattat fl-14 ta' Frar 1997 huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi u taghti dawk il-provvedimentl kollha l-ohra illi jkunu opportuni f'dan ir-rigward.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li huwa ngunt minn issa biex jixhed in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 sa 10 tal-process;

Rat li l-konvenut debitament notifikat fil-15 ta' Frar 2002 baqa' ma pprezenta ebda nota ta' eccezzjonijiet u ghalhekk baqa' kontumaci.

Rat il-verbali tal-1 ta' Frar 2002, tat-2 ta' Mejju 2002 fejn inghata digriet tal-affidavit ta' 30 jum lill-attrici u Dr. Mark Busuttil iddikjara li hlief ghall-affidavits m'ghandux provi aktar u li l-kawza tista' tibqa' ghas-sentenza. Il-konvenut li gie msejjah tliet darbiet baqa' ma deherx. Ghalhekk il-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-27 ta' Gunju 2002.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(A) L-AZZJONI ATTRICI.

Illi l-attrici fil-premessi taghha tghid illi l-kunsens tal-konvenut kien vizzjat minhabba difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha; kif ukoll minhabba li l-kunsens taghhom inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg u ghaliex il-partijiet jew wahda minnhom rabtu l-kunsens taghhom ma' kundizzjoni li terreferi ghall-futur.

(B) PRINCIPJI LEGALI.

Illi dawn il-premessi huma kkontemplati fl-**Artikolu 19 (1) (d) (f) u (g) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u cjoe` l-**Att dwar iz-Zwieg**.

Illi l-attur jissottometti illi z-zwieg bejnu u bejn il-konvenuta ghandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta' l-**Artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** li jghid:

"(d) *jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg*".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porella Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' ***Viladrich***:

"*Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as*

well as to the procreation and education of the offspring" (***Viladrich, P.J.,*** **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated." (Montreal, 1993)**, p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (***Viladrich, P.J.,*** op.cit., p. 687).

Illi wkoll fis-sentenza **"Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia"** (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad ukoll li:

*"Kwantu ghad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (**"Isabelle Zarb vs Stephen Attard" –** P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix ghalhekk kwistjoni ta' inkompatibilita' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg". Il-Qorti tosserva li l-ligi taghna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun taghmilha mpossibbli mhux sempliciment difficli, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom".*

Illi ghalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (**"Nicholas Agius vs Rita Agius gia Caruana"** – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju,1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens

liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

"*Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" ……… richiede una capacita` intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che ……… si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita*" (**Forum, 1990**, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gja` inghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju id-dottrina u l-gurisprudenza "*non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena*" (***Pompedda, M.F.,*** "**Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski" –** ***Pompedda – Zagglia*****, "Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico"** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **"Alessandra sive Sandra Mc Monagale qabel**

Mamo vs Mario Mamo" (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu **(d)** imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *"fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicement nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju" (ara, "**Emanuel Camilleri v. Carmen Camilleri"**, P.A., 10 ta' Novembru 1995).*

Illi l-istess sentenza tkompli tghid *"Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju* (***"Selina-Maria Vella Haber v. Joseph Gatt"***, *P.A., 15 ta' April 1996)"*.

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19(1)(d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku / psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi

liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, ***"Jacqueline Cousin v. Bernard Simler"***, P.A., 3 ta' Gunju 1998; ***"Roseanne Cassar v. Kenneth Cassar"***, P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u ***"Carmelo Grima v. Mary Andrews"***, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

"*La piena avvertenza e il deliberato consenso … … … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita` di giudizio e la maturita` affettiva … … … La maturita` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita` affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi` una mancanza di consenso libero (immaturita` affettiva) e ponderato (immaturita` di*

giudizio)" (***Bersini, F.,*** **"Il Diritto Canonico Matrimoniale."** (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

"*Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovra' essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e` ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico*

ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovra` ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (*ibid.* pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli, u dan kif gja` gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li inghad li:-

"*… … ... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettivita` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei rigwardi dell' altra*

parte sia nei riguardi della prole" (**Pompedda, M.F., "Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento."** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku **(Can. 1095 (3))** tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibilta` li wiehed jaqdi *ossia* jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibilta` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` "*di intendere e / o di volere*". "*L' incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*", jghid il-***Bersini***, "*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi … … … che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso*" (op. Cit., p. 99).

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (***Viladrich, P.J.,*** op. Cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi **"Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana"** (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u **"Anna Galea v. John Walsh"**, P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` taghhom sabiex tigi stabbilita bejniethom *"the community of life and love"*.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti taghmel riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet **"Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole"** (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn inghad li:-

"l-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-iktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu."

Illi kif inghad fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) inoltre l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabiltajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbili.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi **"Maria Rita Calleja. Vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri"** (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama**

Sadalah vs Doris Tanti" (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002**), "Suzanne sive Sue Rossi vs Benjamin sive Benny Bugeja"** (P.A. (RCP) 27 ta' Gunju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**Artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:

19 (1) (f) "*jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg*".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u **"Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri"** (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **"Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe"** (Cit. Nru.

3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"*Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex neccesarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens*".

Illi tal-istess portata hija s-sentenza **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano *nomine*"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Carmen El Shimi gja Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi"** (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **"Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

Illi wiehed jinnota li l-konvenuta ma pprezentat ebda nota tal-eccezzjonijiet u ghalhekk baqghet kontumaci, pero' huwa *ormai* stabbilit fil-gurisprudenza nostrali li l-kontumacja ma hijiex ammissjoni, izda oppozizzjoni u ghalhekk din il-Qorti xorta ghandha tidhol sabiex akkuratament tezamina l-provi sabiex tara u fl-ahharnett tiddeciedi jekk il-provi prodotti waslux ghall-konvinciment

morali fil-gudikant li jaccetta t-talba attrici ghan-nullita` tal-istess zwieg.

Illi dan ghandu sinifikat iktar partikolari f'kazijiet ta' din ix-xorta ghaliex anke fil-kaz ta' ammissjoni tat-talbiet attrici f'kaz ta' nullita` ta' zwieg fis-sentenza **"Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia (A.C. 15 ta' Jannar, 2002 - Citaz. Nru: 165/95/VDG"** gie affermat il-principju *"din il-Qorti ma kienitx tkun ezonerata milli tisma', u naturalment tezamina u tivvaluta, il-provi sabiex tassigura ruhha li hemm bazi legali ghall-annullament mitlub (ara **"Angela Spiteri xebba Selvaggi vs Joseph Spiteri"**, (Prim'Awla, 4 ta' Novembru 1994); **"Carmel sive Charles Camilleri vs Teresa Camilleri",** (Prim'Awla, 3 ta' Ottubru 1995); **"Evelyn Agius vs John Borg"**, (Prim'Awla, 4 ta' Ottubru 1995); **"Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri"**, (Prim'Awla, 10 ta' Novembru 1995**); "Isabelle Zarb vs Stephen Attard"**, (Prim'Awla, 21 ta' Novembru 1995); **"Terrence Richard vs Maria Concetta Richard nee' Goodlip"**, (Prim'Awla, 22 ta' Frar 1996); **"Alfred Tonna vs Maria Tonna"**, (Prim'Awla, 31 ta' Jannar 1996); **"Bernardette Debono xebba Gauci vs Mario Debono"**, (Prim' Awla, 16 ta' Settembru 1996)*.

Illi l-ahhar stipulazzjoni li fuqha hija bbazata l-azzjoni attrici hija dik *ai termini* tal-**artikolu 19 (g)** li tipprovdi li z-zwieg huwa null:-

"(g) jekk xi wahda mill-partijiet torbot il-kunsens taghha ma' kundizzjoni li tirreferi ghall-futur".

Illi skond ***J. Edward Hudson*** *"a condition could either be suspensive or resolutive. It is suspensive if it delays the entry in effect of the obligation of an act until the condition itself is fulfilled. It is resolutive if it dissolves the obligation only if it verifies itself and therefore renders it null. e.g. "I will live in marriage with you until I find someone who is more wealthy than you"* (**"Handbook II for Marriage Nullity Cases"** pg. 107). Illi huwa mportanti li wiehed jinnota li din l-kundizzjoni tapplika biss ghall-kaz ta' annullament taz-zwieg jekk din il-kundizzjoni tirreferi ghal avveniment fil-futur.

<u>(C). APPLIKAZZJONI TA' L-ISTESS GHALL-PROVI.</u>

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-kontendenti zzewgu fl-14 ta' Frar 1997, u l-konvenut huwa ta' nazzjonalita' Torka, u kien iltaqghu meta l-istess konvenut kien waqt *party* fil-Crowne Plaza, meta huwa kien parti mill-*crew* li kien qed jahdem fil-film *Odessey.* Iltaqghu f'Novembru 1996, u bdew johorgu flimkien u anke zzewgu wara tliet xhur, u dan meta l-konvenut ma kienx qed jahdem, fejn mill-ewwel talab lill-attrici sabiex tibghat il-flus lill-missieru, tant li hija obdiet u baghtet Lm500 f'hames xhur lil missieru. Pero' meta hija qaltlu li hekk mhux sew u huwa rrisponda li allura ma kenitx thobbu, bil-konsewgenza li missier il-konvenut

ingieb jghix maghhom ghall-perjodu ta' sena, fejn anke kellu jigi rikoverat l-isptar ghall-ispiza ta' Lm430.

Illi l-attrici tghid li wara xahar l-istess konvenut kellu argument maghha ghaliex ried johrog jixrob fid-9.00.p.m. u hija ma rieditx, u refa' idejh fuqha ghall-ewwel darba, u mid-dehra ma kenitx l-ewwel darba; apparti dan li jinvolvi ruhu f'attivitajiet sesswali fi gruppi li l-attrici ma accettatx bil-konsegwenza li t-theddid sar aktar spiss, u l-affarijiet ikkulminaw meta f'gheluq zmien l-attrici. Meta hija ghalqet 34 sena hada Paceville u qallha li jekk ma thallihx jaghmel dak kollu li ried huwa, kien ser jitlaqha, u fil-fatt beda johrog sal-5.00.a.m f'kull *weekend*, tant li hija qaltlu biex jitlaq mid-dar, kif fil-fatt ghamel.

Illi dwar it-tfal, l-istess konvenut sostna maghha li ma riedx tfal ghaliex dawn ifissru hafna sagrificcji u huwa ried igawdi l-hajja.

Illi ma' din ix-xhieda tal-attrici hemm ix-xhieda ta' **Doris Balzan,** omm l-attrici li sostniet li kienet indunat li bintha ma kenitx ferhana fiz-zwieg, u li darba minnhom marret id-dar taghha u gie l-konvenut maghha sabiex jiskuza ruhu li kien sawwatha u taha bis-sieq, apparti li kien imaqdarha u juri sinjal ta' disprispett lejha.

Illi **oht l-attrici Christine Bonvissuto,** sostniet li rat lill-attrici bi tbengil u anke *'black eye'* u l-attrici kellha dehra ta' mdejqa fiz-zwieg.

Illi **Peter Woollard** huwa habib tal-attrici u trabba vicin taghha mal-genituri tieghu u semma ncident partikolari meta hareg mal-kontendenti u ghaliex l-attrici ma qablitx li persuna kellha titlaq id-dar biex imur ma' mara ohra, il-konvenut irrabja mal-attrici tant li din spiccat tibki, u x-xhud ma riedx johorg izjed maghhom ghaliex skond huwa kien deher li l-attrici kienet qed tghix taht cirkostanzi ta' tensjoni u biza'.

Illi l-konvenut xehed permezz ta' affidavit fejn sostna li huwa ma riedx u ma setghax jikkoncilja ruhhu li huwa zzewweg, tant li ghall-ewwel lanqas hadem, u mhux biss izda saqsa lill-martu sabiex tghin lill-missieru; huwa zamm il-kuntatt mal-hbieb tieghu u baqa' johrog u dan wassal ghal argumenti mal-attrici li ammetta li gieli sawwat, anke minhabba l-istat ta' dipressjoni li qabdu minhabba z-zwieg. Ma kienx lest li jibda familja mal-attrici, u ghalhekk sseparaw legalment permezz ta' kuntratt datat 13 ta' Frar 2000, tliet (3) snin wara li zzewgu.

Illi fl-opinjoni ta' din il-Qorti dan huwa kaz iehor, minn dak li din il-Qorti qed tara aktar spissi, fejn l-kontendenti dahlu fiz-zwieg kwazi minghajr ebda hsieb ta' xejn, qishom dehlin f'xi avventura li jistghu johorgu minnha kif gib u lahaq, u dan verament huwa nuqqas serju *da parte* tal-kontendenti, bhal hafna ohra li jidher li qed isiru f'dawn z-zminijiet.

Illi l-Qorti trid tenfasizza li din hija kawza ta' annullament taz-zwieg, u mhux ta' separazzjoni u jkun hemm kemm jkun hemm diffikultajiet fiz-zwieg, dak li jrid jigi ppruvat f'kazi ta' annullament taz-zwieg, almenu fil-kaz odjern, huwa li jkun hemm difett fil-kunsens ta' wahda mill-partijiet u l-kontendenti fil-mument taz-zwieg, u mhux wara, ghaliex hawn qed nitkellmu fuq xoljiment ta' kundizzjoni socjali, li hija wkoll sa llum il-bazi tas-socjeta' taghna, u wiehed ma jistax johrog minnha, meta jrid, ghall kull raguni, jew kif gib u lahaq. Wiehed izda jrid jissodisfa l-kriterji tal-ligi, li qeghdin hemm sabiex jassiguraw li dak li ser jigi annullat, ma kienx jezisti *ab initio,* proprju ghaliex kien mankanti fl-element kostituttiv tieghu f'wiehed mill-elementi essenzjali tieghu.

Illi fil-fatt fl-artikoli fuq citati jidher li dak li ghandu jirrizulta sabiex tigi milqugha t-talba attrici huwa vizzju fl-istess kunsens li jelimina l-kuncett ta' zwieg *per se,* jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, u dan jigi ppruvat bi provi li juru li ghalkemm fl-apparenza kien hemm tali kunsens fic-ceremonja jew ritwal tat-tieg, in verita' il-kunsens tal-parti jkun eskluda l-istess kuncett ta' zwieg minn mohhu jew elimina wiehed mill-elementi tieghu. Dan jigi muri bi provi pozittivi, u atti kommessi li jindikaw li l-istess qatt ma setghu jkunu konducenti ghall-istess kunsens necessarju sabiex wiehed jidhol f'tali rabta, b'dan li fil-waqt li l-parti tkun qed tghid mod, in verita' dan ma jkunx minnu ghaliex l-istess parti tkun imponiet kundizzjoni f'mohhha, li certi affarijiet bazilari fiz-zwieg, u fit-tifsira tieghu, hija tkun

determinata li tevitahom, ma taghmilhomx, jekk mhux addirittura teskludihom.

Illi fil-kaz odjern irrizulta bla ebda dubju, li l-konvenut eskluda *a priori* li jkollu tfal mill-istess zwieg, u l-komportament tieghu matul ir-relazzjoni tieghu mal-attrici jikkonferma li l-istess konvenut qatt ma kellu ntenzjoni li jistabilixxi familja mal-istess attrici, u dan mhux biss fejn huwa ammetta li qatt ma ried tfal wara li zzewweg lill-attrici, izda aktar u aktar bil-komportament tieghu fejn jidher li ried u baqa' jghix hajja ta' guvni, johrog x'hin, meta u ma' min irid, u minghajr ebda bazi ta' rispett lejn l-attrici, kemm bhala martu u kemm fil-persuna taghha, fejn mhux l-ewwel darba li refa' jdejh fuqha, u jekk dan iz-zwieg jidher li ma kien konsistenti f'xejn, almenu minn dak l-element ta' prova li l-istess kontendenti gabu quddiem il-Qorti, u fuq dak u fuq dak biss din il-Qorti ghandha awtorita' u sahha li tiddeciedi, kien konsistenti li l-konvenut b'kull mod possibbli, kemm emozzjonalment, psikologikament, ekonomikament u fizikament, iddisprezza l-persuna ta' martu u abbuza minnha, mhux biss wahdu izda anke b'membri tal-familja tieghu, tant li mhux biss jidher nuqqas ta' mhabba lejn l-attrici, izda addirittura lanqas minimu ta' rispett dovut lill-persuna ta' mara, u anqas u anqas ta' mara mizzewga.

Illi fil-fatt din il-Qorti tikkonkludi li fuq l-iskorta tal-provi hawn esposti quddiemha, l-konvenut kellu l-kunsens tieghu vizzjat ghaliex eskluda diversi elementi essenzjali tal-hajja mizzewga fosthom l-lejalta' lejn is-siehba tieghu u wkoll li

huwa ma ried bl-ebda mod u assolutament ikollu tfal miz-zwieg tieghu, tant li stqarr li ma ried qatt familja, ghaliex dan kien ta' xkiel ghat-tgawdija tal-hajja kif jifimha hu.

Illi fil-kuntest ta' dan kollu, u bil-mod ukoll kif ezattament wara z-zwieg il-konvenut ippretenda u rnexxielu li l-attrici anke tghin lill-missieru finanzjarament, b'diversi modi, juri li ghalih in-nukleu ta' familja, hekk krejata fiz-zwieg ma kienitx dik tieghu u tal-attrici, izda dik tal-membri tal-familja tieghu, li fiha l-attrici kienet biss oggett sabiex isservi ghall-utilita' taghhom u tieghu, u certament dan il-kuncett huwa estraneju ghall-kuncett taz-zwieg nostrali, kemm civili u kemm kattoliku, mibni fuq ir-rispett recipriku tal-gharajjes u l-konjugi lejn xulxin, tant li dan ghandu jwassal ghall-formazzjoni ta' familja bil-frott taghha, u rispett ghal dak kollu li huwa uman, u l-bidu tal-hajja ta' persuna umana f'dan l-ambjent, cjoe' l-bazi ta' dak li tissejjah bhala *parternership for life* f'kull aspett tal-hajja umana.

Illi dan kien mankanti ghal kollox *da parte* tal-konvenut, u taht dan l-aspett dan iwassal mhux biss ghall-vizzju ta' kunsens fuq l-elementi essenzjali taz-zwieg, izda wkoll ghal difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju *da parte* tal-konvenut fuq il-hajja mizzewwga u fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha, *stante* li jidher car li l-konvenut qatt ma kellu l-intenzjoni u lanqas il-kapacita' volutiva necessarja sabiex jissoggetta ruhu ghal tali precetti u regoli ta' zwieg, u dan *ab initio* u fil-mument taz-zwieg innifsu, li rrifletta ruhu u sar palez konsistentement fid-durata kollha taz-zmien li l-

kontendenti ghixu flimkien ghall-perjodu ta' tliet (3) snin, *stante* li l-istess kontendenti sseparaw legalment permezz ta' kuntratt ta' separazzjoni datat 13 ta' Frar 2001 fl-atti tan-Nutar Edward Flores.

Illi fil-fatt minn dan kollu jidher li l-konvenut dahal ghal dan iz-zwieg intenzjonat li jaghmel dak kollu li jrid huwa, bla ebda konsiderazzjoni ghal kif tahsibha l-attrici, li ma kellhiex xelta hlief li taccetta dak li ried huwa, u jekk le tbaghti l-konsegwenzi, kemm emozzjonali u sforturnament f'xi drabi anke fizici, kif korroborata mix-xhieda minnha prodotta, u wkoll mill-ammissjoni tal-konvenut, li ma jidhirx li ghandu xi rimors ghal dak li ghamel, anzi jidher konvint bl-agir tieghu, proprju ghaliex qatt ma ried jissoggetta ruhhu, u lanqas biss jaccetta l-hajja mizzewga.

Illi ghalhekk abbazi tal-principji fuq esposti jidher li t-talbiet attrici ghandhom jigu milqugha skond it-termini tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255,** ghar-ragunijiet imputtabbli lill-konvenut.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi fil-kontumacja tal-konvenut, **tilqa' t-talba attrici,** b'dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat bejn il-kontendenti Osman Murat Kiran u Mariella nee' Balzan

debitament ikkuntrattat fl-14 ta' Frar 1997 huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi u abbazi tal-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255** ghar-ragunijiet imputabbli lill-konvenut.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut.

Moqrija.

Onor. Imhallef Raymond C. Pace LL.D.
27 ta' Gunju 2002.

Mario Debono
Deputat Registratur
27 ta' Gunju 2002.